

Стежка, протоптана батьком...

(Спогади про МИКОЛУ БЕРЕСЛАВСЬКОГО)

хи багатьох видатних спортсменів і, заохочені татом, відвідували спортивні гуртки.

Вдома у нас завжди був «живий» куточок, бо з усього села до нас хтось приносив заблуканих чи поранилих тваринок і птахів. Батько давав притулок і черепахам, і вужам, і їжачкам, і молодому степовому орлові з пошкодженим крилом. А одного разу нам принесли маленьке лисеня, яке прожило у нашому дворі понад три роки і кілька разів поверталось, хоча його ввозили далеко у степ. Лиска на ранок зворушливо сиділа під ворітьми і чекала, поки її приймуть на рідне для неї подвір'я.

Серед яскравої палітри дитячих спогадів спалахують родинні шевченківські вечори, коли батько читав твори народного поета, якого глибоко розумів і вважав духовним наставником нашого народу. Ми, дітлахи, плакали разом із матою та сусідкою, сумуючи за бідолашною Катериною, завмирили, глибоко переживаючи трагедію Гонти, а пізніше замислювались, чому Шевченко називав Богдана Хмельницького «нерозумним сином». Серед перших віршиків напам'ять – «Зацвіла в долині червона калина», «Садок вишневий коло хати», «Заповіт»...

Пригадую, як колись літнього дня дитиною 6-7 років самотньо плакала на зеленій галявинці, роздумуючи: «Якби Шевченко був живий, нам всім би жилося краще» (ї звідки воно братлося у моїй малій голівці?). Над дитячим письмовим столом у нас завжди висів великий портрет Тараса Шевченка, а під ним каліграфічним батьковим почерком були написані рядки великого поета: «Учітьсь, читайте, і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь». Власне, ці слова, підкріплені батьковими настановами, визначили наше подальше ставлення до мови, звичаїв, національних традицій: з раннього віку сестра, брат і я усвідомили, що слід любити своє і шанувати чуже, адже будь-яка культура – це геній і багатівковий труд численних поколінь різних народів.

Батько стверджував: «Хто посправжньому любить свій народ, свою мову, традиції, той завжди розумітиме і шануватиме патріотичні почуття представників інших національностей».

Щиру любов до України, як згадав він, прищепили йому два вчителі чи то з Галичини, чи то з Полісся, а ще мудрий сусід – дядько Филімон, який помер досить молодим, так і не дочекавшись кінця Другої світової війни, хоча дуже хотів побачити, який тиран першим сконає – Гітлер чи Сталін? У ніч, коли Німеччина круком налетіла на Україну, у тата

Миколи був випускний вечір, а потім – кілька важких остарбайтерських років розлуки з родиною, Батьківщиною. Свого батька, нашого діда Олександра, який загинув у перші місяці війни, він вже ніколи не побачить, а дідусеві не було тоді й сорока років...

Під час поневірянь у Німеччині, Австрії, Чехії, на свідомий український шлях тата спрямували освічені українські емігранти, які вчасно виїхали з СРСР і гуртувались на чужині: створювали українські громади, відкривали навчальні заклади, видавали часописи, художні твори. Розумний, допитливий юнак міг порівняти облудну сталінську пропаганду і реальність, яка існувала за «залізною завесою». Після звільнення з неволі тата одразу забрали до лав Червоної армії. У Західній Україні довелося служити з «героями», котрі вихвалялися, як палили українські села, вбивали місцеве населення, переодягнувшись бандерівцями. Отже додому він повернувся зі стійким імунітетом проти знавіснілого радянського брехні.

Навчання на історичному факультеті Донецького (Сталінського) педагогічного інституту швидко закінчилось, бо несла було вивчати сфальсифіковану історію, а потім викладати її школярам. У майбутньому тато застерезе і мене від такого вибору. Щоб вижити у голодні повоєнні роки, допомогти матері, родині, здобув професію майстра молочної продукції. До важкої хвороби та інвалідності у тридцять сім років довелося попрацювати на різних роботах, щоб утримувати трьох дітей, будувати хату, отже, батьки працювали не покладаючи рук.

Маму тато вважав щасливим дарунком долі. Залишившись сиротою у тринадцять років (війна забрала батьків), вона зміла все: і смачно готувати, і шити, і вишивати, і майструвати, а коли чоловік тяжко захворів, утримання сім'ї лягло на її тендітні плечі, при цьому матуся завжди була привабливою, чуйною, привітною і, на диво, терплячою та стійкою. Маючи світлий розум і природжену мудрість, вона все життя присвятила себе родині та близьким. Переконана, якби мамі вдалося здобути вищу освіту, вона була б чудовим фахівцем в обраній галузі, адже легко засвоювала знання і мала до них жвавий інтерес.

Особливо було тяжко мамі і бабусі Ганні (татовій мамі), коли 9 лютого 1969 року його заарештували при спробі самоспалення біля Київського університету. Напередодні тато поїхав до столиці, нічого не пояснивши мамі, тільки сумно попрощався з нами. Мама помічала, що останнім часом він дуже пригнічений та самозаглиблений, і розуміла, що причина – вболівання за долю України, мови,

народу, адже він завжди мав загострене почуття справедливості. Приходив до університету батько тримав протестний плакат зі словами проти ущемлення прав української мови, її приниження, звертаючись до студентів і викладачів зі своїми аргументами, що незадовго до того виклав у листі-зверненні до В. Русанівського, який тоді очолював Інститут мовознавства Академії наук України. Із собою батько мав пляшку з горючою рідиною, але, як згадав, холодного лютого дня сірники ніяк не спалахували, і тата швидко заарештували. На суді відмовився від послуг адвоката і захищався сам. Два з половиною роки за статтю 62 ч. КК УРСР (антирадянська агітація і пропаганда) – порівняно невеликий термін. Можливо, це завдяки вдалому захисту, а може, через інвалідність чи трьох дітей-школярів... У далекій Мордовії, де батько відбував ув'язнення, познайомився з багатьма дисидентами радянської доби, зокрема з Левком Лук'яненком, який після звільнення приїздив до нас додому.

Мама, залишившись з трьома неповнолітніми дітьми, дуже тяжко переживала вимушену розлуку з татом – схудла на 10 кілограмів, адже крім додаткових турбот, додалося вболівання за батькове здоров'я. До того ж, у селі хтось поширював чутки, що тато – шпигун, що з нашого двору проритий підземний хід аж до Америки, а під сьомим кущем винограду у городі нібито знайшли рацію. Таких нісенітниць було чимало, а ця життєва ситуація стала для багатьох наших односельців лакмусовим папірцем на порядність, дружбу, доброзичливість та, власне, на здоровий глузд.

Двічі на місяць татові дозволялось писати листи додому, а ми відповідали йому частіше, бо кожна звістка з України від рідних додавала йому сили і надії. У 1971 році тато повернувся додому у тюремній «робі» і з бородою – як політичний в'язень. Хтось із односельців ставився до нього з повагою, хтось – із співчуттям, а дехто – з прихованою недобррозичливістю. З Дружківки, що на Донеччині, якось до тата завітав Олекс Тихий, майбутній член Гельсінської спілки, який загине в мордовських таборі і в 1989 році разом з Василем Стусом і Юрієм Литвином буде перепов'язаний в Україні. Він привіз зібрані і надруковані ним висловлювання та вірші про мову, зокрема українську, які хотів видати, але в ті часи і це вважалося кривою. Тато радів, що познайомився з людиною, близькою по духу.

Але все-таки йому не вистачало спілкування з однодумцями, до того ж, дітям прийшла пора здобу-

вати вищу освіту, тому влітку 1974 року наша родина переїхала до Дніпропетровська. КДБ одразу ж взяв тата на облік. Пам'ятаю обшуки і в селі, і на квартирі у місті, коли кілька мовчазних чоловіків перегортали сторінки кожної книжечки, заглядали в усі шпаринки, і це тривало майже цілий день. «Співбесіди» проводили не тільки з татом і матою, а й з нами, дітьми, а пізніше – з чоловіками доньок. Розпитували, з ким батько спілкується, про що розмовляють, а в нього тим часом з'явилося чимало однодумців: М. Сарма-Соколовський, М. Кузьменко, І. Сокульський, В. Сіренко (поет-земляк), Я. Гомза, П. Розумний, О. Завгородній, Ф. Клименко, Я. Трінчук, М. Василяга та ін. Всіх їх об'єднувала любов до України, рідного народу, вболівання за його долю. Ми радо зустрічали гостей, адже саме такі люди торували шлях до державності нашої Батьківщини.

Оголошення незалежності України у 1991 році вся родина сприйняла з великим натхненням, у квітні цього ж року тато був реабілітований. Він дуже радів, що дожив до таких часів, правда, часто повторював слова історика-дослідника Павла Штепи, який стверджував, що незалежність України неодмінно виборє, але утримати її буде багато важче. Нині ми переживаємо цей складний процес, утверджуючи право на свободу держави у важкому протистоянні.

Тато був хворобливий, але сильний духом. Брав активну участь у громадсько-політичному житті міста, з 1989 року був членом Всеукраїнського товариства «Прозвісвіт», а з 1993 – членом Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих. За правозахисну діяльність і активну громадянську позицію нагороджений орденами «За заслуги» III ступеня і «За мужність» III ступеня.

Багато працював, досліджуючи складні історичні процеси та переломні періоди нашої історії. У 1991 році двома виданнями у Львові вийшли татові монографії «Історія Української греко-католицької церкви», «Іван Мазепа», «Хто і як встановлював радянську владу в Україні», «Про імперську політику і великодержавницьку психологію». Залишилося чимало рукописів, над якими треба попрацювати. Не стало тата 12 серпня 2006 року...

Нам, дітям і онукам, батьки прищепили святе почуття любові до Батьківщини, свого народу, рідної мови, і ми їм за це безмежно вдячні, бо коли людина обікряла себе, зрікшись рідних коренів, вона не виконує свого життєвого місію на Землі.

Жанна КРИЖАНОВСЬКА

Микола Олександрович Береславський (18 травня 1924 р., с. Новоспасівка (нині Осипенко, Бердянського району Запорізької області) – 12 серпня 2006 р., Дніпропетровськ).

ПРО СВІЙ РІД

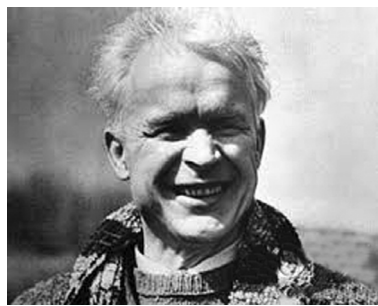
Маю такий склад сім'ї: дружина Надія Василівна 1930 року народження (її дівоче прізвище Зубко). Одружилися ми у 1949 році, маємо трое дітей: дві доньки – Людмила, Жанна та син Микола.

У роду було чимало освічених людей: дід по батьковій лінії був волосним писарем, а потім – головним бухгалтером банку. Дідів брат – інженер. Дядько Григорій – учитель, інженер – два інститути закінчив. Тітка Ніна була лікарем і вчителькою. Один дядько по матері, Дмитром його звали, ще до революції учителював. Дід мій по материній лінії теж працював у банкові.

(Із інтер'ю Миколи Береславського правозахиснику Василю Овсієнку. 2001 р.)

• 120-річчя від дня народження

СТЕЖКИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

У вересні світова громадськість відзначала 120-річний ювілей Олександра Петровича Довженка. Письменник, режисер, кінодраматург, художник, публіцист... Багатогранний талант. Згадаємо хоча б деякі його кінематографічні твори – «Звенигора», «Арсенал», «Земля», «Щорс», «Мічурін»; кіноповісті «Україна в огні», «Зачарована Десна», «Повість полум'яних літ». Ну і, звичайно ж, фільм «Поєма про море», за літературний сценарій до якого авторів в 1959 році було посмертно присуджено Ленінську премію.

У 1967 році Київська кіностудія художніх фільмів отримала ім'я О.П. Довженка. Уже в наш час, у 1994 році, затверджено Державну премію імені О.П. Довженка в галузі кінематографії. День українського кіно (в цьому році відзначався 13 вересня) бере початок від дня його народження.

... Народився Олександр Петрович на хуторі В'юнище, що нині входить до складу селища міського типу Сосяниці у Чернігівській області, а от стежки його життя і творчості є і в нас, на Дніпропетровщині, де він свого часу збирав матеріал для кіноповісті «Поєма про море», і де згодом відбувалися зйомки цього фільму.

Про мистецьку акцію «Стежками Олександра Довженка», що організована управлінням культури та мистецтв Дніпропетровської міської ради, Дніпропетровським осередком Національної спілки кінематографістів України та Дніпропетровським будинком мистецтв розповідає керівник проекту – голова Дніпропетровського осередку, секретар правління НСКУ, директор Будинку мистецтв **Валентина Володимирівна СЛОБОДА**:

– Ми вирішили ще раз пройти стежками Олександра Петровича Довженка. Адже саме у Нікопольському та Апостолівському районах знімався фільм «Поєма про море», і саме до цих місць чотири роки поспіль приїздив Олександр Петрович, працюючи над сценарієм фільму.

У складі творчої групи, окрім керівника проекту, були журналіст і автор документальних фільмів Ігор Родіонов, кінооператор Олександр Пилипенко, член оргкомітету міжнародного фестивалю екранних мистецтв «Дніпро-сінема» Олександра Ганжа, художник-графік Ірина Колядіна, живописець Михайло Кублик, фотохудожник Дмитро Кравченко, творча молодь, небайдужі до творчості Довженка люди.

Виступи перед мешканцями сіл, демонстрація довшенківських фільмів, розповіді про кіномистецтво, мистецькі пленери для фото-

художників і художників. І, що дуже важливо, – спілкування зі свідками подій затоплення Великого Лугу.

Люди з болем говорили про своє ставлення до подій, пов'язаних зі створенням штучного моря (як занотував Довженко в «Щоденнику»: «Наше нове море – наше нове горе»). Ми відчули особливу енергетику козацької землі, Великого Лугу, що, на жаль, нами втрачений.

просто неба на Набережній ми демонстрували уривки з фільмів Довженка та фільмів про нього. Виявилось, що кінотвори Олександра Петровича будили у людей море емоцій, стимулювали бажання глибше пізнати історію рідної України, постать митця на тлі епохи. Відгуки глядачів свідчать про те, що творчість Довженка не втратила свого історико-культурного і мистецького значення.

Зібрали неоціненний матеріал для подальшої нашої роботи. Учасники імпрези написали статті, виступили у ЗМІ, мають намір створити документальний фільм.

Було проведено 14 кінопоказів та 11 кінолекцій і кінобесід. Під час святкування Дня міста, що збігся цього року з Днем українського кіно (13-14 вересня), на великому екрані

Творчість Майстра, важливим мотивом якої є єднання людей зі своєю рідною землею, а завдяки цьому – з історією свого роду, своїх пращурів, надихає і зараз.

Щиро вдячна всім моїм колегам, всім митцям і представникам творчої молоді, які взяли участь у заходах, всім, хто пам'ятає і шанує ім'я Олександра Довженка.

Творчість Майстра, важливим мотивом якої є єднання людей зі своєю рідною землею, а завдяки цьому – з історією свого роду, своїх пращурів, надихає і зараз.

Щиро вдячна всім моїм колегам, всім митцям і представникам творчої молоді, які взяли участь у заходах, всім, хто пам'ятає і шанує ім'я Олександра Довженка.

МИСТЕЦЬКА ІМПРЕЗА

Своїми враженнями про мистецьку акцію поділився заслужений журналіст України Олександр Олександрович ПИЛЬОНОВ, автор художньо-документальної повісті про О.П. Довженка «Душа в фіолетових подтєках»:

... **Апостолівський район.** Село Ленінське, яке після затоплення об'єднало мешканців сіл Грушівка та Кут (саме про них йдеться у фільмі «Поєма про море»). Місцева середня школа. На довгій-довгій стіні переповненої зали, де зібрався вчителі та учні, – стенди про життя і діяльність О.П. Довженка. На них – фотографії, малюнки, спогади... Демонструються уривки з фільмів «Звенигора», «Земля» та інших. Ну і, звичайно ж, фрагменти з «Поєми про море».

– У нас були такі красиві плавні! – говорить одинадцятикласник Гліб Бок. – Мені про це розповідав мій дідусь Алім Григорович Стрельченко. А риби, казав, було!.. Але все це – до затоплення плавнів.

– І мені про затоплення розповідав мій прадід Павло Володимирович Воронков, – додає старшокласник Павло Воронков. – Зараз прадіду 97 років, він живе у Жвтих Водах, а оті плавні й родючі землі не забуває.

– А мені розповідала бабуса Марія Земляна, – говорить Ганна Кулібаба. – Коли люди вже покидали Грушівку, яка мала піти під воду, – то кожен хотів узяти із собою щось найпам'ятніше. У їхньому дворі росла груша. У груші був відросток. Його й викопали. І посадили вже на новому дворі. Ця груша росте і досі...

...Поки тривала зустріч у школі, художники були на етюдах – малювали ті стежки і ті місця, які колись бачив Довженко. А потім відбулося ще дві зустрічі, які по-справжньому сколихнули наші душі. Один зі співрозмовників – Григорій Вікторович Донець

брав участь у масових зйомках фільму «Поєма про море».

– Я був тоді ще дитиною. А тут якісь зйомки. Нам кажуть: «Пройдіться вулицею!» А вулиця тоді, – як кажуть жартома, – десять хат у п'ять рядів. Все тільки будувалося. І от ми йдемо. І раз, і другий, і третій. Вісім разів проходили! Все не так йшли!.. Це зараз я знаю, що знімався фільм. А тоді ми просто ходили по команді, яку нам кричали в рупор: «Пішли! Стали! Знову пішли!». А коли вийшов фільм «Поєма про море»,

то все село сходилося його дивитися, і не раз. І показували його на вулиці. Ми малі тоді були. На дерева повилазимо, щоб зручніше було, і дивимося. Себе пізнавали...

...Напрочуд тепла і по-селянському щира зустріч відбулася і з Тамарою Онуфрійвною Сидоренко. Чистий двір. Тінь від дерева. Морє квітів. А вона сидить з портретом дорогої їй людини у руках.

– Це Сава Антонович Ніколенко. Він був у нас головою колгоспу. Дуже хороша людина була! Ми жили бідно, мене мати привела до нього і сказала: «Побудь тут трохи». Але так вийшло, що я тут і зосталася. Дуже добре ставився до мене. І його дружина Оксана Сергіївна

також. Дітей у них не було, і я стала прийомною його донькою. А потім одного разу Сава Антонович прийшов з Олександром Петровичем Довженком. Він жив у нас дець місяців зо два. Все сидів у відведеній йому кімнаті. Сава Антонович казав: «Тихіше в хаті! Чоловік книжку пише!» Він писав тоді про наше село. І у своєму фільмі голову колгоспу також назвав Савою...

... У **Нікопольському районі** прототипом героя фільму «Поєма про море» Сава Зарудного вважають також свого голову колгоспу Петра Івановича Овчаренка. Світла людина була. Добра. Про це говорили на зустрічі в історико-краєзнавчому музеї села Покровське. Тут, збираючи матеріал для майбутньої кіноповісті, в 1952 році тривалий час жив Олександр Петрович Довженко. У нього склалися гарні стосунки з Овчаренком. А були й просто зустрічі з його односельцями. Ось така, наприклад, про яку, прийшовши у той день до музею, з прємністю згадає Володимир Михайлович Малихін.

– Було мені тоді дванадцять років. Хата наша стояла на краю села. І от одного вечора до нас приходив Олександр Петрович з жінкою. Мати каже: «До нас приїхали гості переночувати». А Довженко й говорить: «Володька! Це ти?» – «Це я». Зайшли у хату, а там гітара. Він побачив гітару й її запитав: «Це ти граєш?» – «Старший брат грає. Ну, і я трохи...» – «Ану зіграй!» Я зіграв. Потім показав, як я у себе дома влаштував начебто якісь зйомки кіно. Він тоді й каже матері: «Ви віддасте його нам? Він буде вчитися. Буде доглянутий. Буде займатися серйозним ділом». Мати не віддала: «Це моя надія». Тоді ж Олександр Петрович розповів, що він збирає матеріал для фільму. «Як буде той фільм називатися, – казав, – я ще не знаю, але він буде...»

...Стежки Довженка. Вони справді не заростають. На Нікопольщині, наприклад, цьому сприяють журналіст Володимир Гладченко, історик-краєзнавець Мирослав Жуковський, директор Покровського музею Лариса Гладкогуб, інші ентузіасти. І це добре. Поки є ті, хто пам'ятає, стежки історії ніколи не будуть забудувані...

СВІТЛА ПОДІЯ У СВІТЛИЙ ДЕНЬ

Знакова подія відбулася 13 листопада у Нікополі: з нагоди 120-річчя від дня народження видатного українського митця, письменника і кінорежисера Олександра Петровича Довженка на фасаді міського Будинку культури відкрито меморіальну дошку.

...Гарна, сонячна погода була в той день. На площі перед будинком культури зібралося багато городян: і літні люди, й молодь. Були присутні на цих урочистостях і керівники міста та представники творчих спілок: Національної спілки журналістів України, Національної спілки кінематографістів України та ін.

– Це вже п'ята меморіальна дошка у Нікополі, відкрита за ініціативи Нікопольської регіональної організації НСЖУ і, зокрема, її голови, заслуженого журналіста України Володимира Петровича Гладченка.

Меморіальні дошки відкрито у Нікополі краєзнавцю Павлу Богушу (до речі, його іменем названо одну з обласних журналістських премій – «Люби і знай свій рідний край»), заслуженому працівни-

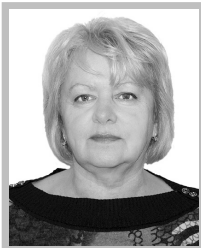
кові культури УРСР Миколі Палкіну (він три десятиліття очолював газету «Нікопольська правда»), поетові й журналістові Петру Бібі, журналістові й поету Олександру Герашенку. І ось тепер ще один меморіальний знак.

Профінансував виготовлення дошки депутат Нікопольської міської ради Вадим Геннадійович Колесников.

Того ж дня у Будинку культури відкрилась виставка творів дніпропетровських художників, які брали участь в акції «Стежками Олександра Довженка», що проходила в Нікопольському та Апостолівському районах. Мистецькі роботи відтворюють красу придніпровської природи, якою свого часу милувався Олександр Довженко. Михайло Кублик, художник із Дніпропетровська подарував місту одну зі своїх картин.

Максим ШИРОКОВ; фото Дмитра КРАВЧЕНКА

Наталія БОБНЕВА,
керівник гуртка з народознавства ДНЗ (ясла-садок) № 28, Дніпро-дзержинськ

Костянтин Ушинський звертав увагу педагогів і батьків на народні іграшки і національні українські дитячі ігри, як багате джерело виховання і навчання, як засіб знайомства дітей з українською національною культурою. Повсякденне життя дошкільнят не можна уявити без гри та іграшки. З народження через ігри входила маленька людина у життя, через них вона дорослішала, набувала практичного досвіду. У численних народних іграх українських дітлахів відбилася все: історія народу, його світогляд, традиції, побут, взаємини між людьми, членами родини, дорослими і дітьми. Граючи в народні ігри, діти знайомляться з традиціями свого народу, звичаями та обрядами, віруваннями, культурою, що є запорукою виховання національної самосвідомості.

Принцип національної спрямованості освіти, визначений у державній програмі «Освіта» («Україна. XXI століття») та Концепції дошкільного виховання, реалізується у практиці роботи нашого дошкільного закладу завдяки викори-

станню українських народних ігор. Діти не лише опановують рідну мову, а й ознайомлюються з малими фольклорними формами: мирилками, лічилками, дражнилками, закличками, заговірками, вчаться використовувати їх у різних життєвих ситуаціях.

Не йди, не йди, дощику,
Дам тобі борщику
У глинянім горщику.
Поставлю під дуба.
Дуб повалився,
Горщик розбився,
Дощик полився.

Дощику, дощику, припусти,
на бабині капусти,
на дідові дині,
щоб поїли свині.

Дощику, дощику, припусти,
припусти, припусти,
на Галине зіллячко,
на наше подвір'ячко,
на весняні квіти,
на маленькі діти,
щоб нас звеселити.

Мурашка, мурашка,
садова кашка,
дай мені кваску,
а я тобі медку.
Зозуле рябая,
сім літ не кувала.
Закуй мені в цьому літі
скільки житиму на світі.

Павлику-равлику,
вистав свої ріжки,
тобі два, мені два,
поділімося обидва.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ІГРИ ТА ІГРАШКИ

Особливо уважно ставилися українці до немовлят. Згадаймо українську приказку «Не доспи, не доїж, а дитину потіш». Пісні для немовлят – крикливці, плаксивці, денні, нічні, полуночні – переходили від покоління до покоління, передавалися із вуст в уста. Ось декілька з них:

Гойда-да, хліба нема.
Був буханець – з'їв баранець,
Була кришина – з'їла дитина.

Купалися ластів'ята
та в чару-водиці,
щоб були всі чорноброві
та ще й білолиці.

Ой чуки, чуки, чук.
Наварив дід шук.
Баба рибку спекла –
з сковорідки втекла.

Катя, Катя маленька,
Катеринка удаленька,
Пройди, Катя, доріженькою,
тупни, Катя, ніженькою.

Куй, куй, чобіток,
дай скоріше молоток.
А не даси молотка,
не підкую чобітка.

Ладки, ладки,
пекла бабця оладки,
маслом поливала,
діточкам давала.

Майстри або самі батьки виготовляли іграшки для найменшніх: «брязкальця», «торохтілки», «гребки», «бубони». В середину таких іграшок (з лози, глини, надутих міхурів тварин) вкладали камінці, горох, насіння тощо. Робили з деревини яйця-райце, а також дзиги, коники, сопілки, свищики. Гончарі радували дітей свистілками, півниками, баранцями; майстри-брилярі плели із соломки кумедних істот, а печільниці обдаровували дітлахів забавками із тіста.

Підлітки гралися в рухливі ігри: «кучу малу» – восени на галявині, «Чий батько дужчий» – перетягувалися, впершись ступнями один в одного; ходили на «ходулях» («дибицях»), розгойдувалися на мотузці і стрибали у річку. Кидали ципки під мотузку у грі «Підповзень», грали в піжмурки в грі «Панас, Панас не лови нас», кружляли в грі «Дрібушечки», підкидали камінці на долоні в грі «Креймахи», «П'ятки», «Котики».

Сезонно-обрядові ігри типу «Кривий танець», «Горішок», «Подольничка» в давні часи проводилися в певні пори року, у дні календарних свят і супроводжувалися обрядовими піснями й танками. Деякі з них починалися магичними зверненнями, закличками до сил природи, птахів і звірів.

У побутових народних іграх відбилася праця українського народу (хліборобство, тваринництво, ковальство, мисливство, рибальство): «Гуси», «Нема пана вдома», «Коваль». Ігри-ловітки, які дійшли до наших часів, «Піжмурки», «Латка», «Квач» – це безсюжетні ігри, в яких удосконалюються навички швидкого бігу. Серед народних ігор можна також пригадати ігри з елементами змагань –

це ігри-забавки, ігри-атракціони. Вони мають естафетний характер: стрибки на одній нозі (іншу тримає товариш), підстрибування та ловіння ласощів (бублики, цукерки) зубами: «Бій півнів», «Перетягування бука», «Пес», а також ігри побутового, комічного характеру: «Ледачий Гриць», а також гойдання на гойдалках, катання на саморобних каруселях, лазіння по гладенькому стовбуру тощо.

Щоб підсумувати, завершити гру, використовували приказки і прислів'я: «Дружній череді і вовк не страшний», «Зробили спішно, та коли б воно не вийшло смішно», «Берись дружно – не буде сутужно».

Пропоную вашій увазі українську народну гру-танок «**Кіт і миші**».

Збираються діти, стають у коло, беруться за руки, йдуть по колу, промовляючи лічилки:

– Коточку, де ти був?
– У коморці.
– Що там робив?
– Молочко пив.
– А мені залишив?
– Ні! Грати начни!

Дітлахи обирають «Котика» і «Мишку». «Котик» намагається вплинути «Мишку», яка від нього втікає. Діти співають:

Ой, до нори, до нори,
Та до золотої комори,
Мишка – в нірку
Та в золоту комірчу.
Котик – за ніжку,
А ледащо, мишка,
Що не втече,
А проворний котик,
Що дожене.
Мишка й у нірку,
В золоту комірчу.
А ледащо котик,
Що мишки не ввіймає,
А проворна мишка,
Що втече.
Коли Котик ввіймає Мишку, діти обирають інших.

Через дидактичну гру з елементами народних українських ігор важливо знайомити дітей з предметним світом, явищами природи, розвивати сенсорні здібності тощо. Через дидактичну гру можливо систематизувати, узагальнювати знання дітей про побут, культуру, звичаї свого народу. Наприклад, у дидактичних іграх «Склади картинку», «Склади орна-

мент» може бути 2, 3 або 4 частини залежно від віку дитини. На картинках можуть бути зображені елементи українського одягу, тарілки з Петриківським розписом, рушники тощо. Тематичні ігри-доміно «Полатай рядно», «Склади ліжничку» закріплюють знання дітей про геометричні фігури, кольори, вчать орієнтуватися у просторі. Познайомити дітей з українським посудом (дріб'язком), видами кераміки, розвивати дитячу уяву допоможе дидактична гра «Що змінилося в суднишку».

Дуже цікава дидактична гра для старших дошкільників «Місяцекрік». Діти знайомляться із сучасними і стародавніми назвами місяців та їх природними ознаками, святами і трудовими традиціями українського народу.

Січень – тріскун, сніговик, льодовик, щипун.

Лютий – кружень, зимобор, бокогрій, межень.

Березень – протальник, капельник, соковик.

Квітень – краснець, снігогін, дзюрчальник, водолай, лукавець.

рюють/. Лялька Галинка приготувала для нас цікаву іграшку, але щоб із нею погратися треба відгадати загадку:

Голосок тоненький має
Всіх малюток веселить!
Ви на ній всі граєте –
Хто вона – впізнаєте?
Не паличка, не гілочка,
Звуть мене ... (Сопілочка).

/Вихователь демонструє дітям сопілку, діти відгадують, повторюють декілька разів. Вони роздивляються сопілку, торкаються її, гладять/.

Вихователь:
Звідки взялася вона? Я розповім вам маленьку казочку.

У лялечки Галі є товариш Іванко.
Пішли якомусь діти до річки.
Світило

Травень – травник, пісенник, гromatic.

Червень – червець, гнилець, кресень, гедзень.

Липень – сінокіс, косень, білень.
Серпень – жнивець, копень,
хлібочол, спасивець.

Вересень – ревун, зарев, співець, маїк.

Жовтень – грязень, весільник, хмурень, зазимник.

Листопад – падолист, напівзимник.

Грудень – студень, мостовик, хмурець, мочавець, андрієць.

Знайомство з назвами місяців прадавніх українців необхідно супроводжувати поясненнями. Чому травень, грязень, снігогін – дітям зрозуміло, а чому сінокіс (косять сіно), і Андрієць (свято Андрія – розповідь вихователь. В доступній формі ознайомить дітей з видами праці українців, з церковними і трудовими святами.

Дидактична гра з народною іграшкою – дерев'яною сопілкою для наймолодших дошкільників (3-й рік життя).

Матеріал: лялька Галя в українському вбранні, сопілки за кількістю дітей, малюнки.

Хід заняття

Діти з вихователькою завітали на гостини до ляльки Галі.

Вихователь: Добрий день, Галя, ми прийшли до тебе в гості. На минулому занятті ти запрошувала нас.

Лялька Галя: вітається і співає пісеньку:

Українка я маленька,
Українці татко й ненюка.
І сестричка й братик милій
на Вкраїні народились.

Вихователь: Діти, ми з вами живемо в Україні, тому розмовляємо рідною українською мовою. Ви запам'ятали, як звати ляльку? Правильно, це найпоширеніше українське ім'я: Галя, Галинка, Галуся. /Діти повто-

привітне сонечко, зеленіла травичка, співали пташки. Напевно, це було влітку. Зрізав Іванко гілочку верби і вирізав із неї сопілочку, прикрасив її квітами і почав грати на ній, як ті пташки співають, а лялька Галочка почала танцювати. Діти, пограймо й ми на сопілочці. /Діти грають на своїх сопілочках/ Молодці, малюта, гарно граєте, як Іванко! Подивіться уважно, діти, з чого зроблена сопілочка?

Діти: З дерева (повторюють 3-5 разів).

Вихователь: Що намальовано на сопілочці?

Діти: Візерунок.

Вихователь: Якого кольору сопілочка?

Діти: Жовтого (коричневого, зеленого).

Вихователь: Вона довга чи коротка?

Діти: Коротка.

/Музичний керівник виконує веселу мелодію, вихователь грає на сопілочці, діти танцюють з лялькою Галею/.

Для дітей старших груп дидактична гра може ускладнюватися: надається більше іграшок (свистульки, коники, посуд – дріб'язок, куманці, тарілочки з Петриківським розписом тощо).

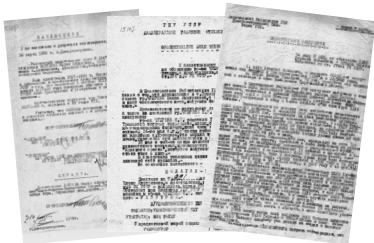
Підсумовуючи, можна зробити висновок: народна іграшка акумулювала в собі всі грані української народної культури і мистецтва, історії, життя українського народу, його звичаїв, побуту, вірувань. Українські народні іграшки сприяють розширенню уявлень дітей про навколишній світ, розвитку кмітливості, логічного мислення, психічних процесів, загартування волі, витримки і залученню дітлахів до вивчення історії свого народу. Вчити дітей пам'ятати про своє «коріння», про те, що ми українці, що живемо в Україні, поважати батьків, дідів, прадідів – велика місія сучасних педагогів.

Голодомор – народна трагедія 1932-1933 рр.

11 листопада в 9-й залі Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д.І. Яворницького відкрилася міні-виставка «НАРОДНА ТРАГЕДІЯ 1932-1933 рр. МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ»

Унікальні документи з фондів музею розкривають найжахливіші сторінки трагедії 1932-1933 років, зокрема випадки канібалізму, зафіксовані на території Дніпропетровщини. Антинародна політика радянської влади на селі спричинила одну з найбільших гуманітарних катастроф ХХ століття, демографічні, соціально-економічні та психо-

логічні наслідки якої українське суспільство відчуває і досі. Перебуваючи на порозі смерті, деякі селяни регресували до рівня втрати критичного осмислення дійсності. Однією із ознак такої регресії стали непоодинокі випадки людоджерства, що засвідчують стан крайнього фізичного та психічного виснаження селян.

До дня пам'яті жертв Голодомору в Україні 20 листопада в приміщенні Державного архіву Дніпропетровської області відкрилася документальна виставка

«ХЛІБОЗАГОТІВЛІ І ГОЛОД НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ 1929-1933 рр.»

Понад 80 кольорових фотокопій маловідомих архівних документів, газетні статті, плакати, фотографії відтворюють події того часу: насильницьку суцільну колективізацію, розкуркулення, примусовий вивіз за межі України родин і наслідки цієї політики – Голодомор.

Експозицію відкриває документальний стенд «Успільнений труд». На ньому – документи, що розкривають етапи проведення колективізації в області.

На стенді «Ліквідація куркуля як класу» розміщені фотокопії постанов центральних державних органів СРСР і УРСР про ознаки куркульських господарств, про дозвіл органам виконавчої влади ухвалювати рішення щодо примусового вивозу сімей куркулів. Окремий розділ – документи, що свідчать про ставлення робітників і селян до політики, яка проводилася на селі.

На стенді «Хлібозаготівлі. Селянський опір» представлені директиви вищих органів влади про посилення репресій при виконанні планів заготівлі продовольчих культур.

На стендах розділу «Голодомор» експонується сумнозвісна постанова ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 року «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперації і зміцнення соціалістичної власності», яка в народі отримала назву «закон про п'ять колосків»; «чорні дошки», оприлюднені в обласній газеті; інформаційні повідомлення партійних і радянських органів та інші документи, де викладені факти голодування та голодної смерті.

Експозиція працюватиме протягом місяця з 10:00 до 17:00 у приміщенні Держархіву області за адресою: м. Дніпропетровськ, вул. Карла Лібкнехта, 89.

Український інститут національної пам'яті звертається до української громадськості, медіа, освітніх закладів в належний спосіб вшанувати 81-ю роковину та пам'ять про жертви Голодомору 1932-1933 років. Для цього науковці розробили відповідні методичні матеріали, які просять враховувати при проведенні заходів з нагоди роковин геноциду Українського народу.

І. КЛЮЧОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ ПАМ'ЯТНИХ ЗАХОДІВ

Загальним гаслом днів вшанування жертв Голодомору в Україні є «Пам'ять єднає». Водночас, щороку жалобні заходи присвячуються окремій темі (попередні роки: «Діти – жертви Голодомору», «Доброчинці в роки геноциду»).

Цього року Український інститут національної пам'яті приєднується до ініціатив Громадського комітету із вшанування пам'яті жертв Голодомору – геноциду 1932-1933 років в Україні і рекомендує приділити особливу увагу спротиву, який українське селянство чинило сталінському терору і геноциду. Тому як ключові повідомлення комеморативних (пам'ятних) заходів пропонуються наступні:

- Геноциду українців передували 5 000 повстань
- Голодом вбивав нашу свободу
- Не підкорені голодом у 33-му – непереможні сьогодні!
- Вижили 1933-го. Вистояли 2014-го. Переможемо завтра!
- Ми пам'ятаємо наших убитих

Український інститут національної пам'яті підготував фото-документальну виставку «Спротив геноциду», в якій на базі матеріалів із раніше недоступних архівів розповідається про антирадянські повстання в Україні 1930-1932 років (сайт Інституту www.memory.gov.ua)

До Тижня пам'яті 17-22 листопада розроблено плакати, аудіо- та відеоролики як соціальну рекламу із закликом запалити свічку пам'яті увечері 22 листопада та прийти до Національного меморіалу жертв Голодомору в Києві та пам'ятних знаків у містах і селах країни. Ці матеріали можна завантажити на сайті УІНП www.memory.gov.ua або Громадського комітету вшанування пам'яті жертв Голодомору holodomor33.org.ua

ПАМ'ЯТІ ТИХ, ХТО ЧИНИВ СПРОТИВ ГЕНОЦИДУ

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО 81-Х РОКОВИН ГОЛОДОМОРУ

Голова Інституту національної пам'яті, кандидат історичних наук **Володимир В'ятрович**: «Побутує міф про відсутність спротиву українських селян більшовицьким грабіжникам напередодні та під час Голодомору. Але навіть в ті страшні часи тисячі українців боролися, зокрема зі зброєю в руках, відстоювали своє право на свободу та життя. Згадуючи мільйони жертв цього страшного злочину, слід особливо пам'янути тих, хто до останнього чинив спротив. Завдяки кожному із цих людей, нас не знищили як народ у 33-му. Пам'ять про них робить нас непереможними сьогодні».

II. ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ

22 ЛИСТОПАДА 2014 року:

22 листопада – четверта субота місяця – є Днем пам'яті жертв голодоморів. У цей день Україна і світ вшановують убитих голодом під час геноциду 1932-1933 років.

На їх вшанування о 16:00 оголошується Національна хвилина мовчання в пам'ять жертв Голодомору, після якої розпочинається Акція «Запали свічку пам'яті». У Києві заходи розпочнуться 22.11.2014 о 15:00 біля Національного меморіалу Голодомору, де о 15:30 відбудеться панахида за участю традиційних українських церков, Президента України, членів Уряду, громадськості.

Вшановуючи пам'ять усіх загиблих в роки Голодомору в Україні, запалюють свічки – білі меморіали і пам'ятників жертвам Голодомору, на центральних площах і вулицях населених пунктів, а також на підвіконнях осель.

У цей день за участю громадськості, представників державної влади та самоврядування відбуваються покладання квітів, вінків та традиційних для цього дня композицій з колосків та каліни до місць поховань жертв Голодомору і пам'ятних знаків, виставки, концерти-реквієми та поминальні служби за померлими від голоду.

Закликаємо українські теле- та радіоканали внести зміни до своїх програм у День пам'яті 22 листопада, обмеживши розважальні

програми, та розмістити в ефірі знак пам'яті жертв Голодомору або зображення свічки.

III. ІСТОРИЧНА ДОВІДКА.

Голодомор – масовий штучно організований голод, влаштований комуністичним режимом шляхом насильного вилучення продовольчих запасів у селян, яке поєднувалось із широкими репресіями проти різних верств населення. Голодом було вбито мільйони людських життів. Страшні обставини злочину унеможливають встановлення точної кількості смертей невинних людей і вичерпного поіменного списку жертв. За підрахунками Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України внаслідок Голодомору 1932-1933 років в Україні загинуло 3 млн 941 тис. осіб. Непрямі втрати (дефіцит народжень) внаслідок Голодомору в 1932-1934 роках досягають 1 млн 122 тис. осіб.

Опір геноциду

Комуністичний режим розглядав українську культурну еліту та економічно незалежне і національно свідоме селянство як реальну загрозу своєму існуванню. Тому від самих початків становлення радянської влади спрямовував проти них спеціальну репресивну політику.

Перехід наприкінці 1920-х років до форсованої індустріалізації та суцільної колективізації викликав невдоволення населення в різних регіонах СРСР. Найбільш активний

спротив проявився в Україні, що мала досвід власної державності у 1917-1921 рр. Центром опору більшовицькій політиці стало українське село.

У 1930 році в Україні відбулось понад 4 тис. масових протестних виступів, у яких взяли участь майже 1,2 млн осіб. Виступи були стихійними та розрізненими, їх порівняно швидко придушували добре озброєні та підготовлені війська, але масштаб опору змусив призупинити колективізацію.

Хлібозаготівельна кампанія 1931 року та голод, який охопив Україну весною 1932 року, загострили антикомуністичні настрої в українському суспільстві. За перші 7 місяців 1932 року органи ГПУ («Главное политическое управление», попередник «НКВД-КГБ») зафіксували в УРСР понад 900 масових протестних виступів, що становило понад 56 % усіх антивладних виступів в СРСР за цей час. У першій половині 1932 р. з колгоспів в Україні вийшли 41 200 селянських господарств. Незважаючи на тиск партійних і державних органів, майже 500 сільських рад в Україні відмовлялись ухвалювати нереальні плани хлібозаготівель.

І в 1932, і в 1933 роках у різних регіонах України режим змушений був придушувати масові виступи – «волинки» – які ставали відчайдушними спробами доведення до межі голоду українських

селян не так відстояти свої права, як просто вижити. Голодуючі селяни опиралися вивезенню хліба в рахунок заготівель, нападали на зернохосвища, комори спиртозаводів чи винокурень, де зберігалось, часто просто неба, відібране у селян зерно. Водночас, серед колгоспного селянства у 1932 році набув поширення такий метод протесту як невихід на роботу. В обстежених ГПУ 150 колгоспах, де відбувалися виходи з колективів, не виходило на роботу від 30 до 70 % колгоспників.

З посиленням хлібозаготівельного свавілля та викликаного ним голоду, почастишали терористичні акти, які чинили селяни. За оцінками дослідників, у 1932 р. в українському селі було здійснено понад 1000 актів збройного спротиву режиму.

Цей стихійний спротив став основою звинувачень в наявності антикомуністичного підпілля і підготовки на весну 1933 року повстання в Україні, які були використані окупаційною владою як виправдання вбивства голодом.

Врешті вияви збройного чи мирного протесту селян було придушено жорстокою репресивною машиною. Організований комуністичним режимом Голодомор став геноцидом, що завдав неправданих втрат українському народу, наслідки яких відчутні до сьогодні.

IV. Перелік документальних і художніх фільмів, основних наукових та науково-популярних публікацій, спеціалізованих інтернет-ресурсів, присвячених тематиці Голодомору.

V. Перелік вітчизняних науковців, які спеціалізуються на тематичі Голодомору і селянського спротиву репресивній політиці комуністичного режиму щодо селянства.

Ці та інші матеріали – на сайті Українського інституту національної пам'яті www.memory.gov.ua

«ІНФОРМАЦІЙНІ СТУДІЇ» В БІБЛІОТЕЦІ

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія плідно співпрацює з Дніпропетровським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти. У рамках проведення «Інформаційних студій» відбуваються бібліотечні заходи, присвячені актуальним темам.

Так, на тематичній годині «Уроки історії: Голодомор 1932-1933 років в Україні» шкільні бібліотекарі визначили масштаби трагедії українського народу та уроки історичної правди як процесу оновлення й очищення народної пам'яті.

Особливо зацікавила відвідувачів сторінка сайту бібліотеки «Голодомор: невилікані сльози України» (<http://www.libr.dp.ua>), що містить дослідження та документи про причини і наслідки Голодомору на Дніпропетровщині.

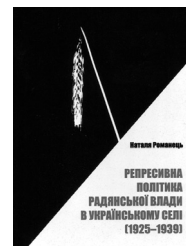
Також бібліотекарі підготували списки рекомендованої літератури та інші методичні матеріали, які стануть у пригоді під час підготовки виховних годин для учнівської молоді.

У краснавчому відділі ДОУНБ

презентовано працю історика Наталії Романець

«РЕПРЕСІВНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ (1925-1939)»

У монографії на основі широкого комплексу архівних і опублікованих джерел системно досліджено політику радянської влади в українському селі протягом 1925-1939 рр. Розкрито спрямованість, механізми ухвалення, способи реалізації репресивних рішень. Проаналізовано роль органів юстиції, ГПУ-НКВД, партійних і радянських установ у розгортанні масового терору проти українського селянства та працівників аграрної галузі під час НЕПу, суцільної колективізації, Голодомору, за постголодоморної доби та часу Великого терору. Доведено особливу роль вищого партійного керівництва в ініціюванні системних каральних заходів. Висвітлені демографічні, морально-психологічні наслідки репресій, їхній вплив на соціально-економічну ситуацію в аграрному секторі.

У жовтні-листопаді на виконання спільного наказу Міністерства освіти і науки України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 16.04.2014 № 462/204 «Про проведення Тижнів знань з основ безпеки життєдіяльності в дошкільних, загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладах України» у закладах освіти області відбувся Тиждень знань з основ безпеки життєдіяльності.

МЕШКАНЦІ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ!

Будьте обережні та уважні, користуючись газовими приладами.

Для запобігання нещасним випадкам при користуванні газовими приладами слід дотримуватися нескладних заходів безпеки:

- не користуйтеся газовими водонагрівачами й опалювальними приладами за відсутності тяги або при зворотній тязі, тому що можливе отруєння чадним газом;
- не користуйтеся несправними газовими приладами;
- не намагайтеся відремонтувати несправності самостійно;
- не дозволяйте вмикати газові прилади дітям, а також особам, які не пройшли спеціального інструктажу;
- не чіпайте до водонагрівача або опалювального приладу й газопроводів сторонні предмети;
- не вмикайте газові прилади при несправній автоматичній безпеці;
- не залишайте без догляду запалені газові горілки! При раптовому затуханні полум'я негайно закрийте усі газові крани, добре провітрити приміщення;
- зачіняйте кран на трубі перед плитою після кожного користування газом;
- виявивши запах газу на вулиці, в під'їзді, підвалі чи інших місцях, негайно повідомте аварійно-диспетчерську службу за телефоном 104!

Будьте уважні: необережне поводження з електрообігрівачами може спричинити пожежу.

З настанням холодів традиційно збільшується кількість громадян, які використовують електроприлади для опалення приміщень. А це, відповідно, спричиняє підвищення навантаження на електромережу та збільшує ризик виникнення надзвичайних ситуацій. Електроприлади в разі неправильної експлуатації, пошкодження, роботи в аварійних режимах можуть спричинити пожежу.

Не дозволяється:

- використовувати для опалення приміщення нестандартне (саморобне) електронагрівальне обладнання або лампи розжарювання;
- користуватися пошкодженими розетками, відгалужувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами, іншими електровиробами, а також лампами, на склі яких є сліди затемнення або деформування;
- експлуатувати кабелі та дроти з пошкодженою ізоляцією або такою, що втратила захисні властивості;
- залишати без нагляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади;
- використовувати побутові електронагрівальні прилади без негорючих підставок;
- використовувати вимикачі, штепсельні розетки для підвішування одягу, інших предметів;
- заклеювати електропроводку шпалерами або горючими тканинами.

Сирена централізованої системи оповіщення населення.

26 листопада 2014 року о 13 годині 55 хвилин на Дніпропетровщині відбулася перевірка централізованої системи оповіщення населення. Вона передбачає включення електросирени та передачу мовного повідомлення в ефірних засобах масової інформації.

Почувши сирену, зберігайте спокій – вашому життю та здоров'ю нічого не загрожує! Увімкніть радіо або телевизор, уважно прослухайте мовне повідомлення сигналу «Увага всім!» і дійте відповідно до отриманої інформації. Повідомте сусідам, особливо – похилого віку.

Громадяни! Будьте уважні до повідомлень і сигналів цивільного захисту. Це врятує ваше життя, життя ваших близьких та рідних, збереже здоров'я та майно.

Департамент взаємодії з правоохоронними органами, цивільного захисту та оборонної роботи облдержадміністрації

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ

Школярі Дніпропетровщини через волонтерів відправили українським бійцям до зони АТО понад тисячу листів-оберегів і ляльок-мотанок, а також свої малюнки, листівки, вироби з бісеру та в'язання.

До цієї справи долучилися понад 300 школярів. Учні 29 шкіл області працювали разом – від молодших до старших класів. Свої творчі задуми діти втілювали під час осінніх канікул. Додаткового тижня їм вистачило, щоб намалювати безліч плакатів, підібрати у листах слова вдячності та створити десятки унікальних ляльок-мотанок.

Учні навіть навчилися робити ватно-марлеві пов'язки; виготовляли їх на прохання бійців АТО, які наразі перебувають у військовому шпиталі.

«На Дніпропетровщині волонтерський рух, мабуть один із найактивніших. Діє багато організацій і координаторів, завдяки яким ми можемо оперативно реагувати на потреби армії. Дитячі малюнки для солдатів – ніби справжні талісмани. Щоразу, коли ми

привозимо їх, бачимо найщиріші емоції», – розповідає волонтер Віктор Кузьменко.

Вихованці Кіровського дитячо-юнацького центру провели для шкільних волонтерських загонів майстер-класи. Діти демонстрували свою майстерність у бісероплетінні, в'язанні, Петриківському розписі та вишивці стрічками.

У дніпропетровській школі № 10 на урок мужності для старшокласників запросили бійців батальйону «Дніпро-1» та Криворізької 17-ої танкової бригади. Військові, герої АТО, які пройшли випробування боями під Маріуполем і в Песках, закликали дітей любити й поважати не лише свою, а й інші країни і нації.

Одна з найсумніших подій в історії українського народу – Голодомор.

Ми прагнемо правдиво висвітлювати найтрагічніші сторінки нашого минулого. Лише з урахуванням уроків історії, зокрема й жаклих подій 1932-1933 років, ми можемо йти у майбутнє. Автор повісті «Три сходинки Голодомору» Єліна Заржицька спробувала подивитися на жахиття Великого Голоду очима підлітків, голодних школярів – Марічки й Петруся, яким судилося чимало важких випробувань. Сходинками життя піднімаються вони до усвідомлення головних людських цінностей – чуйності, доброти, любові до рідної землі.

У 2009 році ця книжка стала першою спробою авторки написати про лихі події 1932-1933 років саме для маленьких чи-

ПРИДБАЙ КНИЖКУ – ВРЯТУЙ БІЙЦЯ!

тачів. Тоді книжка вийшла невеликим накладом – 1000 примірників – і швидко розійшлася по бібліотеках Дніпропетровщини.

Зараз книжка стала доступною для українських читачів: її розмістили на сайті бібліотеки електронних книжок «Кассіопея» (http://store.kassiopeya.com/product_info.php?products_id=1367). Незабаром вона буде викладена у форматі e-pub на іноземних сайтах: Amazon.com, Barnes and Noble, iTunes тощо (зручно, якщо ви за кордоном).

На сайті «Кассіопея» будуть додаватися кнопки – «купити на Амазон, Barnes

and Noble та ін». Також там є можливість написати відгук та оцінити книжку.

Автор просить усіх небайдужих придбати електронну копію за невеликі гроші – лише 10 грн. Увесь гонорар буде відправлено на допомогу бійцям Української армії, які воюють в зоні АТО.

Окрім цієї повісті, на сайті «Кассіопея» є ще одна книжка Єліни Заржицької – «Великий Луг над Дніпром: казки та легенди», присвячена добі запорозького козацтва.

СТІНА ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ АТО

Від початку війни на Сході України Дніпродзержинськ втратив дванадцятьох героїв. Їхні імена увічнили на стіні пам'яті школи № 18, поруч із музеєм бойової та трудової слави.

Меморіальну дошку з іменами тих, хто віддав життя за Україну, учні створювали разом з учителями та родичами загиблих бійців. Діти збирали фотографії та відомості про воїнів Української армії.

Відкрити меморіал і вшанувати загиблих хвилиною мовчання прийшли Українські «кіборги», які прибули на ротацію, і всі, хто допомагав у пошуковій роботі. Під час лінійки школярі прочита-

ли свої вірші про мужність і хоробрість, про болочі втрати, які принесла війна, і про сподівання на мир.

Учні передали захисникам Донецького аеропорту саморобні обереги та листи й малюнки. Діти вірять, що вони допоможуть солдатам повернутися живими з цієї війни. Крім того, до зони АТО відправили пакунки з гуманітарною допомогою: теплі спальники, берці, а також продуктові набори. За словами заступника директора СЗШ № 18 Світлани Лейви, кошти на придбання найнеобхідніших для зони АТО речей учні зібрали завдяки благодійному ярмарку, де разом із батьками та педагогами продавали різні власноруч виготовлені вироби та наїдки.

Листопад

КАТЕРИНОСЛАВЩИНА у 1914 році

5 • 55 років тому (1959 р.) у Дніпропетровську на Комсомольському (Монастирському) острові встановлено пам'ятник Тарасові Шевченку.

7 • 230 років тому (1784 р.) у слободі Воскресенівці (нині село Голубівської сільради Новомосковського району) освячено Воскресенську церкву, збудовану на кошти отця Кирила Тарловського.

• 215 років тому (1799 р.) у слободі Роздори (нині смт Синельниківського району) освячено новозбудовану дерев'яну Свято-Георгіївську церкву.

• 115 років тому (1899 р.) у Верхньодніпровському повіті засновано нижчу сільськогосподарську школу 1-го розряду. Нині – Ерастівський коледж ім. Е.К. Бродського ДДАЕУ (смт Вишневе П'ятихатського району).

8 • 95 років тому (1919 р.) у с. Володимирівці Межівського району народився Михайло Потапович Нечай, письменник. Помер 19 січня 1996 р.

13 • 185 років тому (1829 р.) народилася Олександра Якимівна Риндовська (уроджена – Ковальська, за першим чоловіком – Чернова), педагог, перша директорка Катеринославської Маріїнської жіночої гімназії. Померла 17 січня 1905 р.

• 55 років тому (1959 р.) введено в дію Новокриворізький гірничо-збагачувальний комбінат.

15 • 220 років тому (1794 р.) у селі Таромському (зараз селище, підпорядковане Ленінському району Дніпропетровська) освячено новозбудовану дерев'яну Покровську церкву.

16 • 220 років тому (1794 р.) у слободі Іванівка Симперовичева (Кинь-Грусть, сучасне с. Ганно-Зачатівка Криничанського району) освячено новозбудовану церкву на честь святої Анни.

• 125 років тому (1889 р.) у Катеринославі франко-бельгійське акціонерне товариство російських трубопрокатних заводів заснувало трубний завод «Шодуар-А». Нині – ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод».

17 • 140 років тому (1874 р.) народився Павло Германович Рубін, вчений-металург. У 1900-1931 рр. обіймав посаду професора Катеринославського (Дніпропетровського) гірничого училища (інституту). Автор книги-наряду до 10-річного ювілею закладу. Помер 30 липня 1960 р.

• 95 років тому (1919 р.) у Дніпропетровську народився Анатолій Петрович Міцкевич (Анатолій Дніпров), радянський розвідник, вчений, кандидат технічних наук, журналіст, письменник-фантаст. Помер 1975 р. в Москві.

18 • 100 років тому (1914 р.) народився Олег Борисович Петров, архітектор, один із засновників архітектурного факультету Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. Автор понад 80-ти архітектурних проєктів. Помер 1994 р.

19 • 85 років тому (1929 р.) народився Михайло Федорович Пушний, художник. Відомий як портретист. Помер 26 квітня 1996 р.

20 • 75 років тому (1939 р.) у с. Петрівка Синельниківського району народилася Раїса Панасівна Руденко (уроджена – Каплун), дисидентка і журналістка, секретар Української Гельсінкської групи (УГГ) з дня створення.

21 • 75 років тому (1939 р.) у Дніпропетровську народився Олександр Георгійович Невечера, скульптор.

27 • 65 років тому (1949 р.) народився Сергій Іванович Ісасв, художник. Працює у галузі станкового живопису.

• 60 років тому (1954 р.) у Кривому Розі народився Вадим Іванович Зінченко, художник. Працює у галузі станкової графіки.

30 • 45 років тому (1969 р.) введено в дію Дніпропетровську трикотажну фабрику. Нині – фірма «Дніпрянка».

Календар підготувала Ярина ГОЛУБ, завідувачка краснавчого відділу обласної універсальної наукової бібліотеки

САЙТ ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО»: GDJERELO.JIMDO.COM

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ

1914 року Україна та світ відзначали 100-ліття від дня народження Тараса Шевченка. Царський режим чинив усілякі перешкоди святкуванню ювілею, попередивши місцеву владу про те, що «публичные собрания по случаю юбилея не должны быть дозволяемы». Рада Катеринославської «Прогресивної» домоглася від начальника губернії всупереч забороні дозволу на організацію ювілейного Шевченківського комітету і проведення урочистостей за умови, щоб у виступах на вечорі не було висловів «носящих тенденциозную окраску». На засіданні комітету головою обрали професора О.М. Терпигорева, а почесним головою став Д.І. Яворницький.

На захист ювілею Т.Г. Шевченка та через попередження про заборону вшанувати ювілей поета виступив депутат IV Державної Думи від Катеринославщини О.М. Александров. У своїй великій промові з трибуни Думи він під бурхливі оплески депутатів-опозиціонерів виголосив: «России предстоит разрешить огромную историческую и политическую проблему: должен ли державный народ великороссов унижать, раздирать, русифицировать другие народности или он должен стремиться к духовному объединению с ними? Ведь в России 70 млн иноплемennых (из 200 млн населения). Национальность выше государства: государства падали, а народы оставались живы. Не боритесь с национальным чувством путём насилия. В Думе должен раздаться голос жизни. Нельзя не прислушаться к голосу русских людей, оскорбленных за братьев-украинцев. Запрет праздника в память великого народного поэта Шевченка – это оскорбление всего украинского народа. Политика сегодняшнего дня не вправе заносить руку над головой поэта. Надо остановить эту руку, так как такой поступок вызывает чувство стыда и ужаса. Признайте за украинским народом право на родной язык и на культурное самоопределение».

На захист святкування Шевченківського ювілею на сторінках місцевої газети «Южная заря» виступив і депутат Думи С.О. Іванов з Київщини у статті «По поводу чествования памяти Т.Г. Шевченко», надрукованій 26 лютого. А вже наступного дня: «вранці до друкарні «Южної зари» прийшла поліція і арештувала усі примірники, що залишилися від 26 лютого, де була надрукована стаття С. Іванова про заборону вшанувати пам'ять Шевченка».

Засідання ювілейного комітету відбувалися у будинку Миської думи, яка асигнувала на святкування 500 крб. Квитки на урочисте засідання розібрали протягом півгодини, але охочих було значно більше.

Урочисте ювілейне засідання комітету відбулося 25 лютого в новому театрі Англійського клубу (нині – Театр ім. Т.Г. Шевченка. Ред.). Виступали: українською мовою – професор Д. Яворницький, російською – професор О. Терпигорев. Тексти виступів оприлюднили у місцевій періодиці.

Газети друкували адреси та телеграми, що надійшли до комітету від членів IV Державної Думи: М.В. Родзянка, М.М. Алексєєнка, Г.А. Бергмана, О.М. Александрова, Ф.Г. Філатова; від Миської думи та голови І.В. Способного; від Губернської земської управи.

«В день памяти великого сына Украины приношу горячая желания своего сердца о полном раскрытии украинского слова», – писав депутат О. Александров, чия телеграма зустріли палкими оплесками учасники засідання.

МІСЬКИЙ ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ. ХРОНІКА ВІДКРИТТЯ

Особливою подією року стало відкриття миського художнього музею. Активні роботи розпочалися у січні 1914 року.

18 січня. У присутності товариша (заступника) миського голови Волкова та художників Соловйова, Моргунова і Шрейдера відкрито скриньку із 33 картинами, котрі надіслав князь Гедройц для місцевого художнього музею. Почали розробляти форму щитів для картин.

23 січня. Під керівництвом Волкова почалися роботи з установки картин у скетинг-ринку, які планують завершити до 15 лютого. В роботі беруть участь місцеві художники: Шрейдер, Моргунов, Соловйов, Машичев, миський інженер Красносельський.

1 лютого. Роботи з організації музею тривають, зростає громадський інтерес до нового культурного осередку. Під головуванням Волкова відбулося засідання художньої комісії за участі місцевих художників. Увазі комісії був запропонований проєкт Статуту «Друзі музею», розроблений художниками за зразком Рум'янцевського музею. Проєкт схвалений і відправлений на легалізацію.

6 березня. Під керівництвом Волкова посліхом закінчуються роботи з улаштування художнього музею. Відкриття планується на середину березня.

14 березня. Відкриття художнього музею перенесено на 23 березня.

23 березня. Відкриття музею очікується 30 березня.

25 березня. Відкриття музею відкладається на після Великодня. До музею почали надходити роботи місцевих художників.

28 березня. Відкриття музею для відвідин публіки заплановане на 7 квітня. Урочисте освячення його перенесено на після свята Великодня – 23 квітня.

10 квітня. З другого дня свят відкрито для публіки миський художній музей у приміщенні скетинг-ринку. Колекція картин музею складається з пожертвувань приватних осіб і картин Імператорської академії мистецтв, які надаються тимчасово. Поки що в музеї майже 50 робіт, з яких половина є власністю музею. Тут представлені майже усі жанри живопису: пейзаж, жанр, портрет, історичний живопис. Привертає увагу велике полотно Паніна «Іоанн Грозний». Цар зображений на білому коні, за ним охорона. Поряд велике полотно Кандоурова «На могилі скіфського вождя», дуже темна. Картина Лебедева «Восвода», акварель Бамансона «Негр», картина Верещагіна

були начальник губернии, городской голова И.В. Способный, члены городской управы, гласные думы, представители земств и различных учреждений, художники и много посторонних лиц.

После молебна начальник губернии приветствовал городское управление с началом эстетического воспитания граждан.

Выразив пожелание, чтобы новое художественное учреждение воспитало ряд великих художников, городской голова предложил присутствующим отправить следующие телеграммы: На имя Ея Императорского Высочества Великой Княгини Марии Павловны, Августейшего президента Императорской академии наук; князю Николаю Антоновичу Гедройцу.

Осмотрев внимательно музей, все присутствующие перешли в студию, где подробные объяснения давал маститый художник Шрейдер, а затем были сфотографированы.

В заключение в английском клубе состоялось завтра по подписке, в котором принимали участие городской голова, члены управы, гласные, художники, представители печати и служащие городской управы. Во время завтрака много было сказано приветственных речей.

Після відкриття до музею надходили твори художників і подарунки. У травні в Академії мистецтв надійшли три нові картини, які тимчасово зберігалися в музеї О.М. Поля – «Горе» Володимирова, «В кав'ярні» Нілуса та «Шкільні товариші» Кузнецова. Товариство імені А.І. Куйнджі в Санкт-Петербурзі ухвалило подарувати твори художника «Хмаринка над степом», «Гори Кавказу», «Після дощу». На початку червня картини відправлені залізницею до Катеринослава.

Князь Гедройц особисто передав музею п'ять картин художника Фокіна (пожертвовані якимось Петровим), «Водойму» Кравченка, «Після дощу» Вельца.

За перший місяць роботи музею відвідали 1230 чоловік – 880 за платню, 250 безкоштовно (учні).

У листопаді Імператорська академія мистецтв подарувала художньому музею гравери із зображенням імператорів Петра I, Олександра II, Миколи I, Єлизавети та художника Верещагіна.

Валентина ЛАЗЕБНИК, історик, завідувачка відділу Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д.І. Яворницького

«Орфей та Евридика» великих розмірів, «Пейзаж» Колесниченка та інші. Крім картин представлені кілька статуй і ваза з лебедями імператорського порцелянового заводу.

І, нарешті, повідомлення, що 27 квітня о 12 годині дня (10 травня 1914 р. за новим стилем) відбудеться урочисте відкриття миського художнього музею в міському саду. Запрошені гласні думи та представники різних відомств і закладів. Ось опис відкриття:

«27 апреля состоялось торжественное открытие городского художественного музея. К 12 часам дня в здание музея при-

Скетинг-ринк, -у. (від англ. skating-rink) Майданчик з асфальтованим або дерев'яним покриттям для катання або гри в хокей на роликових ковзанах. Такі споруди набули популярності на початку ХХ ст. У Катеринославі скетинг-ринк був збудований 1911 р. за проєктом архітектора Д.С. Скоробогатова. Розташовувався там, де нині центральний вхід до парку ім. Л. Глоби. Всі дати подані за старим стилем. Ред.

ЗАСНОВНИК ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» — ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

Редакційна колегія: В.М. ВАСИЛИНЕНКО, О.І. ДЕМЧИК, В.Г. ДОЛГОПОЛІЙ, С.Г. КРАМАРЕНКО, М.І. РОМАНЕНКО

Головний редактор З.В. МАРЧИШИНА
Заступник редактора Є.А. ШУЛЬГА
Фотокори Г.Г. та А.Г. КРЮЧЕНКИ.
Дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

Газету надруковано в друкарні ПП «Ліра М», 49038, Дніпропетровськ, просп. Воронцова, 73, тел. (056) 721-92-60. Ціна договірна. Передплатний індекс 40620.

Свідоцтво про реєстрацію ДП № 66 від 13.12.1993. Формат А 3. Друк офсетний. Обсяг 1,6 ум. др. арк. Наклад . Зам. №

Адреса редакції: 49006, Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 70, к. 216. Телефон/факс: 732-47-61, 732-48-48. E-mail: GDjerele@yandex.ru